

Maciej Skaza*

KIEDY WSPÓŁCZESNOŚĆ SPOTYKA PRZESZŁOŚĆ

WHEN CONTEMPORANEITY MEETS THE PAST

Pytanie o rolę „idei dzieła architektonicznego w przestrzeni współczesnego miasta” przywołać może na myśl projekt Ratusza w Murcji autorstwa Rafaela Moneo. Projekt ten wskazuje na rzecz niełatwą, ale możliwą do zrealizowania – wprowadzenie nowoczesnego dzieła architektury w starą tkankę miasta tak, by jednocześnie nie burzyć klimatu stworzonego przez wydarzenia urbanistyczne i architektoniczne zapisane w historii miasta.

Słowa kluczowe: teoria, miasto, architektura współczesna

The Murcia Town Hall design by Rafael Moneo can be considered as a answer of the question about sense of „architectural idea in space of contemporary city”. This project shows that impossible can be constructed in real ancient town context. It can be considered both: as a kind of preserving and the city of the future anticipation at the same time.

Keywords: theory, city, contemporary architecture

Pytanie postawione w tezach dotyczące „idei dzieła architektonicznego w przestrzeni współczesnego miasta” przywołać może na myśl projekt autorstwa Rafaela Moneo – ratusz w Murcji, zrealizowany w latach 1995–1998. Budynek postawiono na niezabudowanej działce przy Plaza Cardenal Belluga, gdzie dawniej stał osiemnastowieczny dom. Tak odzyskana parcela pozwoliła na ustawienie nowoczesnej budowli w sąsiedztwie historycznej architektury wypełniającej pierzeje placu.

Ratusz został wpisany w północną pierzeję placu pomiędzy dwiema wąskimi ulicami wybiegającymi z jego narożników. Budowla została zaprojektowana na planie o proporcjach wydłużonego prostokąta. Dostosowując się do geometrii tego fragmentu miasta figura planu została „zdeformowana” w celu

ustawienia elewacji frontowej równoległej do fasady późnobarokowej katedry stojącej po przeciwległej stronie placu.

Nawiązanie dialogu pomiędzy nowym budynkiem użyteczności publicznej i historyczną architekturą katedry, także zachowanie porządku geometrii placu rozstrzygnęły o tym, że elewacje boczne ratusza nie są prostopadłe do jego ścian frontowej. Wpisują się one w rysunek ulic wybiegających z placu. Tym samym nie naruszono obyczaju ruchu skierowanego nade wszystko ku stojącej tam świątyni, a równocześnie przestrzeń placu pozyskała nowoczesną fasadę dopełniającą pierzeje.

Idea wpisania budynku w historyczną przestrzeń miasta podporządkowana została zachowaniu kształtu istniejących ulic. Nie narusza ona pierwotnego

* Skaza Maciej, dr inż. arch., Politechnika Krakowska, Wydział Architektury, Instytut Projektowania Architektonicznego.

Ratusz – widok od strony placu, Rafael Moneo, Murcja, Hiszpania, 1991-1998, wg Area 3-4/2003

kształtu placu, a nade wszystko pozwala ustawić budynek dostosowany charakterem kompozycji elewacji do klimatu tamtejszej architektury. Wszystko to pozwoliło uszanować dominację historycznej budowli sakralnej.

Postrzeganie ratusza w taki właśnie sposób możliwe jest również dlatego, że boczne elewacje wypełniające pierzeje ulic wybiegających z placu zawsze odczytywane są w perspektywicznym skrócie i wydaje się jakby budynek miał wyłącznie fasadę frontową. Co więcej ta elewacja budynku jest zagłębiona w stosunku do istniejącego poziomu placu. Różnice poziomów zaakcentowano krzywą linią muru odwierciedlającego pierwotny obrys *plateau*. Idea zanurzenia ratusza w teren, stworzenia zagłębionego przedpola służyła także stworzeniu przestrzeni rekreacyjnej, miejsca odpoczynku dla mieszkańca i turysty, który racząc się filiżanką kawy może podziwiać maestrię dzieła architektonicznego o historycznym rodowodzie, stojącego po przeciwnej stronie.

Konsekwencja w przyjętej koncepcji architektonicznej ratusza czytelna jest także w kompozycji fasady. Na dolnych kondygnacjach stanowi ona niemal pełną przegrodę rozdzielającą wnętrze od zewnątrz. Powyżej fasada została rozwiązana w dwóch planach. Dzięki temu budowla pozyskała od strony placu historyczny motyw, loggię o wysokości czterech kondygnacji. Pozbawiona w zamyśle „mocnych”, rzeźbiarskich detali nowoczesna kompozycja elewacji została podporządkowana idei stworzenia ściany-pierzei placu, która nawiązuje do rytmu pionów i poziomów przeciwległej wejściowej fasady

katedry, ale nie dominuje nad jej barokowym porządkiem.

Moneo określa ścianę ratusza od strony placu mianem *fasada-retablo* [1]. Tym sformułowaniu potwierdza się intencja nawiązania do stojącej naprzeciw fasady historycznej budowli, w której detal rozstrzyga o grze światła i cienia. W egzystujących obok siebie: nowoczesnym ratuszu i historycznej katedrze dostrzega się tę grę ujawniającą się w odmiennym sposobie rozrzeźbienia frontowych elewacji. O tektonice elewacji katedry rozstrzyga barokowy detal wklęsło-wypukłej fasady o zaokrąglonych falujących fałdach skamieniałych tkanin. W ratuszu tę samą ideę zrealizowano stosując dwuplanową elewację: transparentną i rozrzeźbioną.

W założeniach koncepcyjnych architektury ratusza, Rafael Moneo pisze: my przekonani, że plac powinien zachować celebracyjny duch baroku, proponujemy więc dom, który przyjmuje rolę dodatkowego widza, który nigdy nie staje się protagonistą, nigdy nie próbuje konkurować z Katedrą i pałacem [2]. Wskazana i zrealizowana zasada czytelna jest w odbiorze nowej ściany-pierzei Plaza Cardenal Belluga.

Wypowiedź Moneo wydaje się przemawiać za rzeczą niełatwą, ale możliwą do zrealizowania – wprowadzenia nowoczesnego dzieła architektury w starą tkankę miasta tak, aby nie burzyć klimatu stworzonego przez wydarzenia urbanistyczne i architektoniczne zapisane w historii miasta. W ten sposób stosowna idea współczesnego dzieła wpisuje się w aktualną przestrzeń miasta, miasta, które wyrastało dzięki nawarstwieniom kolejnych wieków.

PRZYPISY

[1] P. Jodidio, *Architecture NOW!*, Kolonia 2001, s. 384.

[2] Za M. Kusztra, *Ratusz w Murcji*, *Architektura-Murator* 1/2000, s. 38.